

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА, СТАБІЛЬНІСТЬ ТА СТІЙКІСТЬ ЯК ЯКІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

Економічна ситуація, що постійно змінюється, нові фінансові реалії та кризові явища актуалізували увагу до проблем оцінки діяльності економічних суб'єктів, у тому числі банків. Достатньо часто для характеристики їх функціонування використовуються терміни фінансової безпеки, надійності, стійкості та стабільності, проте і досі у наукових колах тривають дискусії щодо сутності цих категорій, їх взаємозв'язків й взаємозалежностей [1, 2]. Присутнє лише розуміння того, що ці поняття означають, яким чином об'єкт спроможний реагувати на впливи зовнішнього середовища, зберігати та підтримувати певну поведінку впродовж деякого часу.

Згідно з теорією складних систем, до яких відносяться і банки, їх стійкість може трактуватися дwoяко. Класичне уявлення про стійкість полягає у вивченні стану та динаміки поведінки систем при відхиленнях від стану рівноваги, що викликані зовнішніми впливами, в умовах некризового розвитку самих систем, що певним чином не відповідає сучасному стану речей. Неокласичний підхід полягає у вивченні якісних змін траєкторії еволюції системи при зміні структури самої системи та її взаємодії із зовнішньою системою. Стійкою вважається система, якщо відносно малі її зміни будуть призводити до відповідно малих змін у динаміці її поведінки.

Стабільність передбачає динамічну характеристику системи, складовою якої є стійке функціонування (динамічний баланс інтересів стейкхолдерів) у часі, тобто по суті це співпадає із функцією організації. Тому фінансова стабільність означає несхильність банку до руйнівних змін фінансового стану у довгостроковій перспективі, а також спроможність здійснення ефективної діяльності.

Фінансова безпека має дві сторони – внутрішню і зовнішню. Внутрішня – це показник цілісності або гомеостазу системи, зовнішня – спроможність системи взаємодіяти із середовищем без порушення гомеостазу останнього. Таким чином, безпека економічної системи характеризується також через спроможність системи до функціонування (виживання), тобто через збереження структурної стійкості, але з точки зору не процесу, а результату поведінки системи (табл. 1).

Таблиця 1 – Змістовні складові термінів, що характеризують якість діяльності банку

Складова	Фінансова стабільність банку	Фінансова стійкість банку	Фінансова безпека банку
Структурно-ресурсна	Збалансованість активів та пасивів, достатня ліквідність активів, наявність необхідних резервів	Спроможність банку виконувати свої функції поза залежності від дії зовнішніх та внутрішніх факторів	Спроможність у будь-якій ситуації без затримки виконувати свої зобов'язання
Часова	Як продовжений стан, складається з окремих показників на конкретні дати	Спроможність протистояти зовнішнім та внутрішнім загрозам у короткостроковій перспективі	Тривала динамічна рівновага, за якої реалізуються цілі діяльності банку
Еволюційна	Визначається за відносно довгий період часу на основі системи показників	Визначається на конкретний момент часу на основі поточних показників	Характеризується запасом міцності, виходячи з оцінки майбутніх загроз

Отже, стабільність банку можна визначити через його стійкість у певні проміжки часу при взаємодії із зовнішнім середовищем й забезпечення спроможності відповідати на дію збуджень, а, отже, зберігати структуру цілісність, безпеку системи, структуру зовнішніх та внутрішніх зв'язків, спроможність реалізувати свої функції найбільш ефективним чином впродовж всього періоду функціонування банку. Цей підхід дозволяє, інтегруючи уявлення про всі ризики, розробляти стратегії управління та забезпечувати безпечне функціонування банку. Пріоритетним завданням системи управління ефективністю банку є створення механізму управління змінами, спроможного забезпечити якість функціонування в умовах невизначеності на основі поєднання структурно-організаційного та процесно-функціонального підходів.

Список використаних інформаційних джерел

1. Геселева Н. В. Фінансова стабільність та стійкість банківських установ в сучасних умовах / Н. В. Геселева, Н. В. Мельник, Ю. І. Клименко // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Сер. : Економічні науки. – 2015. – № 2. – С. 22–27.
2. Жукова Т. О. Фінансова стійкість та стабільність банків в умовах кризових явищ у банківській системі України / Т. О. Жукова // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2016. – № 3 (1). – С. 164–167.